

2

Selwerder

Landtrecht

1651.

Selwerder Landtrecht.

Privilegium.

Wij Carel van de genade Godts Hertoch van Gelder & van Gulick ende Grave van Zutphen, Heer van Groningen ende Ommelanden, van Coeverden & Drenthe, Doen kondt & bekennen voor ons ende onse Erven ende Naekomelingen, dat Wij nu ter ootmoediger Beede ende begeerten onses Amptmans ende gemeener meenten ende samptlijcke Ondersaaten onses Gerichtes van Selwert, alle sulcke Privilegien, Landtrechten, plebesciten, Vrijheeden, en goede olde gewoonten, /:als sij dus lange gebruickt & gehadt:/ geconfirmeert ende bevestiget hebben, Confirmeren & bevestigen met dessen onsen openen Brief, alsoo dat sij die selve samptelijck ende elck onver=

breek=

breeckelijck hebben ende gebruÿ-
cken sullen mogen, in alle maten
en manieren, gelijck als se die bet tot
noch toe gehadt ende gebruickt hebben.
Bij alsoo oock, of het sich bij venigen
ergeere ofte bevonde dat in deselve
haare privilegien, Landtrechten ende
Gewoonten voorss: eenige Poincten
ofte Articulen bevonden worden die ee-
nige Correctie behoefden ofte te
Lichten ofte te swaren tot gemeenen
besten van noden waren, dieselve sullen
alletijdt bij onsen Amptman ende Gemeen-
te aldaer, met onser toedoen nae allen
reeden en billickheyt, in goeden Rechten
Formen gecorrigeert en gestelt worden:
Ende of sich jemant aldaer an den Rechten
vermeinde verkort te worden en verders
Appelleeren wilde, dieselve Appellatie
sal Hij nergens dan alleen voor Ons en
onser Raade in onsen Hoove mogen
doen, en eer dat Appel sal geschieden
mogen

mogen, Soo willen Wy dat de Appellant
in onse gerichte Voorss: genoechsaeme
Borge ende Geloove, voor alle bewys-
lycke onkosten doen en stellen sal,
voorts en sullen noch en willen Wy
niet voor Ons en onsen Arven en Naa-
komelingen, dat Onse Gerichte voorss:
tot eenige Steeden ofte Landtschappen
gegeeven ofte annex gedaen sal wor-
den, dan sal alleen by sich selves staen
blyven en weesen, gelyck als het alle
tydt noch betheer geweest is. Alles
voorss: sonder Argelist des tot oirkon-
de ende getuychenisse der waerheyt
ende gans vasten steedicheyt hebben
Wy Hartoch voorss: voor Ons en onsen
Arven en Nakoomelingen onsen ge-
woonlycken Handtteyckinge hyr on-
der gesett, ende onsen uithangenden
Zegel van onsen rechten wietenschap
an desen onsen Brief gedaen en hieten
hangen. Gegeeven in den Jare 1529.
den 27. January.

Lib: Primus.

1. Van Vaders en Moeders Arffenisse.

Erffenisse van Vader en moeder sullen staen: Twee Susteren tegen Een Broeder, Indien de Broeder de Suster niet uitboelen wil tot mande Vrinden Kennenisse.

2. Van Broeders Arfenisse.

De Eene Broeder arvet op den anderen ende niet op de Susters die uitgeboelet sijn, en of daer Susters waren, die niet uitgeboelet en waaren die sullen hebben gelyck voorss: is Twee Susters tegen Een Broeder als in den 1. Art:

3. de Soons Kinderen ende Moeijen

De Soons Kinderen vervangen de Moeijen tot Arfenisse en soelense uitboelen tot mande Vrinden Kennenisse van des Kinders olde Vader en olde Moeder goederen indien sij ongeboelt sijn, wilden sij dat niet doen soo mogen Twee Susters soo veel neemen als in den 1. Art: voorss: is

4. Van

4 Van Kinder Erfenisse.

Een Kindt arvet op sijn Vader en moeder, en niet op half Suster en half Broe-der. Ende heeft het Kindt volle Broeders of volle Susters, soo arvet het Kindt op Broeders en Susters, ende niet op Vader en moeder.

5. Van Soons Kinderen en kindts-Kinderen tot olde Vader ende olde Moeder Erfenisse.

Soons Kindt, en Soons KindtsKinderen sijn soo Sibbe tot olde Vaders en olde Moeders Erfenisse als een Soon, dit ook te verstaen van de Dochteren daer geen Soons en sijn.

6. Van Neeven en Nichten.

Neeven en Nichten sijn gelijcke Sibbe tot Ooms en Moeijen goederen, en ooms en moeijs ook allijcke Sibbe weder tot Neeven en Nichten goederen.

7. Van ontfangen goedt weder in te brengen.

Waer Vader ende Moeder een Soon beraa-

beraaden hebben daer meer Kinderen sijn en goedt gegeeven hebben, als de olderen niet en sijn, wil hij dan Scheydinge hebben, soo sal hij weder inbrengen, dat hij te vooren ontfangen heeft, en scheyden dan de Erfenisse gelijck.

8. Van Volle Susters Arfenisse.

Een volle Suster, is sij uitgeboedelt of niet uitgeboedelt, sij sal de Arfenisse ontfangen van den Broeder, en ~~niet~~ niet de Broeders Kinderen.

9. Van een Natuÿrlijcken Speelkindts Erfenisse.

Of eenen man een natuÿrlijcken Speel: kindt hadde ofte meer, is dese voorss: Kinderen eenige goederen gave, ende dat in dat darde litt niet werde beraadt beteegt soo sal dat goedt dat soo gegeeven is, wederomme gaen daer het uit den heer gekoomen is, dan een onrecht kindt mach sijns moeders Arfenisse ontfangen ende voortaen vererven nae Landt= recht, ende het Eene Speelkindt arwet op het ander.

10. van

Lib: 1.

10. Van Volle Sibbe en half Sibbe

Volle Sibbe vervanget halve Sibbe, indien de half Sibbe niet Sibber is.

Volle Oomen en moeijen en half broeders en half susters erven nae verklaert den 24. Octob: en 6. Novemb: 1651. bij t' Hoverecht en bij den Raadt den 26. Novemb: 1651.

11. Van Echteluijden malkanders Erven.

Echte Luijden die kinderen te saamen hebben gehadt en dat Kindt doot is, soo Ervet de Eene of den ander, uitgeseit hijlixvoorwaerden geen voor all.

Stadt Recht Lib: 2. c. 4.

12. Van Echteluijden goedt.

Echteluijden die sich maelkanders beslaapen echtelijck, en hebben kinderen te saamen, soo sijn haer goederen halff en half deilachtich.

13. Van Hijlixvoorwaerden.

Een man of een Jonkvrouwe die

den

een hylick anneemen, laten sich in Hylxsvoorwaerden verseeckeren binnen jaer en dach uit te richten; want dat Recht wil daerom geen klage van hooren.

14. Van Erfenisse te Verkoopen.

Niemant sal Arfenisse verkoopen eer dat sij hem angekoomen is, ofte het sal geschien met Consent des geenen die dat verarven sal, of de Coop sal van geender waarden weesen.

15. Van Voormonders te setten.

Waer olderloose Kinderen sijn, den sullen de mande Vrinden, ofte dat Recht van elker sijde setten Twee Voogden ende Een ~~voormond~~ Voormonder, Ende de Voormondt sal de Voogden alle jaer Reeckenschap doen van weegen de Kinderen ende dat Recht sal den Voormondt en Voogden den Eedt staaven, dat sij Rechte Voormondt ende Voogden weesen sullen, en de Voormondt sal weesen van des dooden sijde, indien hij daer toe bequaem is.

16. Van

Lib: 1.

16. Van Papen Kinder Erfenisse ende die gewonnen sijn in overspell.

Kinderen die gewonnen sijn in overspell, Monnicken & Paapen Kinderen ende dergelijcken soelen geen Arfenisse ontfangen van haar olderen.

17. Van Arfenisse te ontmaacken ofte weck te geeven.

Geen man ofte Vrouw sal eenige Arfachtige goederen weckgeeven buijten Consent sijner Rechter Erfgenaamen, & koomen dan driemael voor de Schultes, & gaen de Goederen uit als een Landtrecht is, en seggen dan de oorsaacken die in den Rechte gegrondet sijn waerom hij sulcx doet, vindet dan de Scholtes het den Rechte genoechsaem te sijn, soo sal sulckes Bondich sijn.

18. Van Goedt dat jemant in een Klooster mee gegeeven wordt of daer nae anstarvet.

Of Eenich mensche te Klooster ginge ende

ende hem eenich goedt mede gegeeven
worde van sijn olderen ofte vrinds dat
sal daer blijven, & daernae geen Erfe=
nisse ontfangen, of het oock saacke waer
dat hem eenich goedt anstirft van sijn
vrinden, soo sullen de sibste vrinds een
geheuchenisse geeven des begeeven men=
sche tot goeder luyden kennisse, t'welcke
daer blijven sal.

19. Van met verstorven goedt in een Klooster te gaen.

Of daer een mensche waer die bestor=
ven goedt hadt, ende sijn Eygen waer,
die sal daer mede mogen in een Klooster
gegaen, dan hebbe se eenich arfachtich
goedt, dat sal t'eynde hares doots
weder uit arven op den rechten Arfge=
namen in de werelt, daer de Overste
des Kloosters sal voorsetten eenen
Wereltlijcken Borge des Rechten Arf=
genaamen, die in de Werelt sijn, om
de Arfachtige goederen weder over te
geeven, ende de tilbaare Goederen sollen
in het Clooster verblijven.

20. Van

Lib: 1.

20. Van Testamenten.

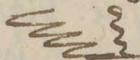
Een ~~Testament~~ Jederman mach maaken een redelyck Testament nae grootheyt syner goederen, sonder bestraffinge syner Erfgenamen, uitgeseckt Erfachtich goedt.

NB. moet verstorkt worden anders is deuge geen Testaments.

21. Van Erfenisse antespreeken.

Niemant hy sy geestelyck ofte Wereltlyck, sal eenige Erfenisse ofte onrechtelyke goederen anspreeken met den geestlycken Rechten of hyr jemant tegen dede die sal breeken 200. marck.

Finis Libri primi.



Liber Secundus

Lib: Secundus.

1. Van Koop, Betaalinge, ende Stocklegginge.

Die Coop & Betaalinge kan bewijsen als van Arfachtich goedt etc: wil de Ver-Cooper daer van geen Stocklegginge na Landtrecht daer van doen, soo mach hij neemen den Onderschultes met seeven Bueren en visschers dan den Stock, wil hij hem dan de Stock niet leggen, soo mach hem dan dat Gerichte leggen.

2. Van Rustelijck Besitt.

Wie Arfachtich goedt gekoft heeft & Stocklegginge nae Landtrecht daer van heeft, & dat rustelijck & vredelijck besitt jaer & dach sonder wederspraake die is in Eewich besitt binnen Landts ende buijten Landts dertich jaren

3. Van t' selve Besitt.

Item Soo wie Arfachtich goedt gebruickt ende dat onbekroent beseeten heeft dertich

dertich jaeren langh rustelijk en vree=
delijck, die is eewich int' besitt daer
geen stocklegginge is.

4 Van Goedt te verkoopen dat
men niet leeveren kan.

ofte jemant eenige Arfachtige goe=
deren verkofte in de Gerichte van
Selwert die hij niet leeveren konde
die heeft gebroocken den Richter 100
marck, van Tilbaare en reppelijcke goede=
ren die hij niet leeveren konde 15. marck.

5. Van Naarkoop te begeeren.

Die Naarkoop hebben wil, die sal ten Eersten
dinge, ten anderen dinge, ten derden dinge
daer nae als de stock geleckt is binnen
Jaer en dach den Naarkoop bereeden, en
ten derden dinge soo veel gelldts in Rechts
handen leggen, als voor dat Landt is
gegeeven vid: st 9 Redr: waer het ook
saacke dat daer minder gelts waer, soo
is hij den Naarkoop outwaert. Sibbe
gaet voor Swette, de Noorder voor
de Ooster, de ooster voor de Suyder
de snijder

Lib: 2.

de Suyder voor de Wester Swette ghe=reeckent, Swette gaet voor Buier & Inbuer gaet voor uitbuer.

(: Huÿs of pachtgrondt staende is mobel goedt Jud: à Senat: 14 feb: 1650. :)

6. Van Naarkoop te drÿven.

Daer sal niet meer als een drÿven of een Naarkoop weesen van een Erfkoop, ten waer saake dat Twee Broeders ofte gelijcke Sibbe den Naarkoop gelÿck bereeden, soo mogen sÿ de Naarkoop ge=lÿck genieten.

7. Van Naarkoop.

Of een Cooper geen stockleggenge ont=fangen wilde, om den Naarkoops wille soo mogen diegene die meÿnen Naader ofte Sibbe toe te weesen den Naarkoop op de Coop bereeden tot drie dingen, ende als hem den Naarkoop toegekent is, soo sal hem de Verkooper of den Naar=kooper den Stock leggen ofte dat Recht.

Nota ad

Lib: 2

Nota ad §§ 5. 6. 7.

Sibbe kan ageren tegens een wyder, om sich van het Naar te onthouden om dat hy het ~~Naer~~ Naar denkt te neemen. Jud: op Jacobi Hoff: 20. Jul: 1631. Gerlacius Tiaden c Hinr: Sigers.

Huys op Pachtgrondt staende is mobel goedt. Jud: à Senat: 14 feb: 1650.

Een dispuit in schrift doende wegens een Naar, moeten de Actor et Reus haer schriftuiren van 14 dagen tot 14 dagen overgeeven, by de leege Bank. Jud: op midvasten Hoff: 7. marty ~~165~~ 1632. Frerich Reneman c Roelef Hoeiting. eod: die et anno in Causa Harbert. Sjabbes etc: den 6. Novemb: 1633. Redger Likens c H. Roswinckel.

Bedaegde kan geen Costen eysschen soo iemant komt, die nader is et naar neemt voor den ander die wyder is et naar neemen wilde. Jud: 18. July. 1632 op Jacobi Hoffdingh Harbert Siabbes c Jan Tyes Pilatus.

Penningen van Naar moeten ten darden dinge geconsigneert worden. praxis § 5. Lib: 2.

Bedaegde

Lib: 2.

Gedaegde wegens een Naar schriftlijck Libel versoeckende, moet sulxs ten eersten, ofte ten anderen dingh begeeren, ten derden dinge begeerende wordt hem sulxs geweijgert. Jud: op midvast. hofd: 27 martij 1633. Borgemr: Peter Lyssinge & Roelf Hoeitick.

Meulen op pacht grondt staande wordt voor meubel goedt gereeckent, & kan men daerom geen Naar van neemen. Jud: op martini hofd: 9. Novemb: 1631. Bronne Siabbes in qlte & Roelf Arents mulder tot Wolde

Men behoeft het Naar niet te neemen voort op t' eerste hofdingh nae de Stockleg gemaeckt, maer kan men wel op de Twee navolgende neemen. Jan Arents & Jacob Hillebrants dd 19 Julij 1637. op Jacobi Hofdingh.

De acht geswoorens gevraecht sijnde opt poinct van Naarkoop of Lemant geholden is à die scientiæ opt eerste Hofdingh de Naarkoop te bereeden, of nae Landtrecht een Jaer tijdt te hebben

hebben: Resolveert dat hij niet verstaen jemant gehouden op t' eerste dingh bij versteeck de Naar te bereeden, dan vermeijnen een Jaer tijdt te hebben, wie-len ook geen praejudicium, dat die geene versteekenis, soo opt eerste ofte ander-den Hofdingh de Naar niet en bereedet, Alting den 10. Novemb: 1624.

Van Pacht kan men geen Naarpacht neemen. Jud: mart: hofd: 5. Novemb: 1634. Redger Iekens c. de Erfgenamen van H. Roswinkel. Senat: 7 decemb: 1614. Item 2. Novemb: 1634. 8. decemb: 1631 bij de Amptman.

Soo de Reus ten derden dinge niet en compareert, wordt den Actor het Naar in Contumaciam geadjudiceert. 9. Novemb. 1631. op martini Hofding. Jan Alting c. Willem Hammingh Backer.

8. Van Naarkoop.

of eenige vertijinge of scheede van Landt of van eenige erfachtige goederen, daer die Twee deels Landt an gegeeven wordt ende

ende dat derde deel Geldt, daer sal geen
Naarkoop van sijn: En of dat Landt
minder waer dan de Twee deelen, soo sal
daer Naarkoop van weesen; bij aldien dat
de minder deel angegeeven heeft, die sal
sijn keur hebben of hij sijn Landt houden
wil ofte weerdeeringe laaten.

9. Van Oevelganck.

Niemant en gae den Ander in Oevel
anders dan sijn Rechten Erfgenaamen ten
sij saake dat de Rechte Erfgenaemen die
alsoo in Oevel gaen wil niet kan of wil
doen als dat Klooster ofte diegeene die hij
in oevel gaen wil, En daer sal deselvige
Borge voor stellen, die dat Recht kent daer
hij mede verwaert is. En of iemant daer:
bij in Oevel ginge en Stockleg=
enboowen in Oevelginge, als Landtrecht is, van sijne
ginge, als Landtrecht is, van sijne
Goedens deede, dat mogen de Vrinden
straffen binnen Jaer en dach nae de
Stocklegginge, als een Landtrecht
is nae drie dingen.

10. Van Naarkoop te Verkoopen.

Niemant

Lib. 2

Niemant mach Naarkoop verkoopen ofte verschenken eer hij dat Rechtelijck bereedet heeft, & Item met Rechte toegekent is tot sijn Eijgen profijt, ende met sijn Eijgen Geldt bereedet.

Finis Libri Secundi.

Liber Tertius

Liber Tertius

1. Van onverscheyden Landt te deelen

Wie onverscheyden Landt met maelkanderen hebben, daer de Eene pardt scheyden wil, ende de Ander partye niet, soo sal diegene die scheyden wil, den anderen die niet scheyden wil een Landtrecht ansegghen of ansetten, als een Landtrecht is, ofte jemant buyten het Carspel ofte marikte woonde, dien sal men dat driedagen te vooren verwittigen met de Onderscholtes en twee Bueren, en diegene die Landtrecht begeert die sal den oversten Scholtes geeven een Kanne Wijns, ende den Bueren daer het int' Carspel geleegen is Een Tonne Biers ende een goede Portie, ende dan sullen de Bueren een Tuychenisse doen elk bij haaren Eeth welike de beste Kennenisse daer van heeft, ende de onkosten die daer mogen oploopen, sullen de Partyen gelijck betaalen.

2. Van

Lib: 3.

2. Van Ontpaalinge.

Soo wie de Eene den Anderen sijn Landt offe Zandt ofte diergelijcken ontpaelt, die sal staen ~~als~~ an den onder onses G. B.L. Heeren Genaade.

3. Van Ackerlandt aftepaalen.

Als Luijden oneens sijn van Ackerlandt dat noch onbepaelt is, soo mach d'Eene den Anderen een Bott anleggen als een Landtrecht is, dat Hij tegens hem paalen sal in de rechte Scheijdinge.

4. Van Bruickinge van Onverscheijden Landen.

Waer Twee of Drie Partijen onverscheijden Landt hebben, daer sij de ~~Bu~~ Bruickinge niet eens en sijn, hoe de meeste de Landen gebruicken, soo sullen de minsten den meesten volgen in de gebruickinge.

5. Van Weegen Uit en In een Landt

Waer eenige Landen geleegen sijn daer geen weegen toe en sijn die sullen

die sullen soecken de korste weegen ende de minste schaade, In en uit, ende niet alle dagen, En wel iemant niet lyden dat men over syn Landt mach dryven, soo sal hy hem eenen anderen weech wysen, waer door hy in syn Landt mach dryven.

6. Van Slooten te maacken of tegen een Ander te Slooten.

Soo wie slooten wil tegen een Ander, die sal eerst in de Rechte scheydinge graaven drie roeden langh, ende an beyde syden opwerpen, en bieden hem dan de Spaade met de Onderschultes met twee Bueren, Wil dan den Ander niet tegen Hem graaven, soo sal hy Hem dat Eene Boet, en dan Ander leggen als een Landtrecht is, hen ter tydt dat Hy tegens Hem graaft.

7. Van Ackerlandt te bekampen.

Soo iemant Ackerlandt bekampen wil die sal buyten de Vreedinge leggen laten drie

Lib. 3.

drie Voeten en op de wendinge Een drie Roeden, En is daer ook Een Weck op soo sal het Een Roede weesen voor de Weck, en voor de wendinge ook Een Roede.

P. Van Wateringen toe te dammen.

Wel den Anderen sijne Waateringe ofte Slooten toe dammet dat bewijs= lijck is die breeckt 15. marck, en salt dan weder opmaacken buijten sijns Heerens en wederpartijen schaade, wie ook sijn wateringe Loopen laet op den anderen die breeckt ook 15. marck.

Finis Libri Tertij.

Liber Quartus.

Liber Quartus.

1. Van Huyren met Recht te winnen.

Als een Heerschap sijn Huyr met Recht sal winnen van sijn meijeren, soo mach hij den derden penningh hooger penden dan de Huyre beloopt in goeden ware, ende de meijer sal sijn Jaermaals uitsitten. uitsetten.

2. Van goedt te verhuyren dat men niet Leeveren kan.

Soo wanneer een Man een Arve/: huys: (offte Goedt verhuyrt dat hij niet Leeveren kan, die sal den meijer geeven Een Jaer huyre, en kan hij Leeveren soo sal hij leeveren, desgelijcken sal de meijer wederomme doen.

3. Van Griede te breecken.

Geen meijer sal Griet breecken in sijn laeste drie Jaren, het sij dan bij Consent sijns Heerschaps.

Nota.

Roge bij den Affvarende meijer gesaeijt, komt den afvarende meijer Twee garven ende den opkoomende meijer Een Garve toe. Jud: op martini Hofding 10. July 1638. Derck Clasen en Gabbe Luykens 21 Jul 1647.

4. Meijer

Lib: 4.

§ 4. Meijer mach geen meijer setten.

Geen meijer sal een meijer voortmaaken het sij bij Consent sijnes Heerschaps.

§ 5. Van verhuijrt goedt te verkoopen.

Of jemant sijn Landt offte Huijs verkoffte dat verhuijrt is, soo sal den meijer nae den verkoop dat Jaer daer hij in is, ende een jaer daer nae gebruijcken.

§ 6. Van Renten te beuren.

Niemant sal eenige Renten beuren mogen, ofte dat hij met Stockleggingen bewesen, gelijck als een Landtrecht is. ^

§ 7. Van Eijschinge, Ineijschinge, opbiedinge en opseggingen.

Alle Eijschingen ende Ineijschingen alle opseggingen en opbiedingen, alle geboden ende verboden ende dier gelijcken sullen geschieden met den Onderschutter ende met twee Bueren, ende opseggingen van Landt en huijs (: van Swetteren:) sal geschieden voor St: thomas dat is, den 21. decemb:

^ Nota ad §. 6. vid: §. 15. obser:

S. van

Lib: 4

8. Van Dienstboodes en haer Looy in te winnen.

Eenmant die een Dienstboode gewonnen heeft, die Boode sal hem dienen, of hij mach hem soo veel Loons afwinnen met Rechte als Hij hem geeven soude, desgelijcks of de Man de Boode niet hebben wilde, soo mach oock de Boode dat Looy Inwinnen met Rechte als voorss: is.

9. Wanneer een Dienstboode voor den Tijdt uit sijn dienst gaet.

Of een man sijn Dienstboode ontginge, eer sijn dienst uitwaer, sonder billijcke & reedelijcke oorsaacken dien mach men weder in eijschen, ist saacke dat hij dan niet komt soo mach men hem met Rechte soo veel afwinnen als hij verdient soude hebben desgelijcken, ist oock te verstaen van een Heerschap ofte Broodheere die sijn Boode van hem jaecht sonder oorsaecke.

10. Van Verdient Loon te maanen.

All verdient Looy als met Spaaden en Swaaden & bij dachhuijren ofte diergelijcken mach men inwinnen met den

Onderschultes

Onderschultes met Dwarsrecht, alsoo te verstaen binnen drie dagen vol te betaalen en te voldoen; van verdient Loon bij Jaren mach men anpanden als een Landrecht is, den derden penning daer op penden.

<u>Nota.</u> Idem Jus Ombl: Lib: 2. §3. 8. concord. Jus Old: Lib: 2. §10.

11. Van geleent Geldt.

Of iemant den anderen geldt geleent hadde en hij hem dat niet wilde betaalen, soo mach hij hem XXI setten. Als hij wilde met Waare voldoen, soo sal hij eerst den Heijligen Sweeren dat hij geen Gelt heeft ofte geen waare daer hij geldt van maaken kan, dan sal hij hem voldoen met goede waare, ende den derden penningh hooger insetten, dan dat geleent geldt coopen mach.

12. Van Schulden.

Een man die een Schuldenaer heeft int' gerichte van Selwert die mach hem XXI laten leggen of setten met den

onder=

onderschultes, en dan mach hij hem uit=
penden als een Landtrecht is nae older ge=
woonte indien hij de schult bestelt of
bekent, en bekent ofte steit hij se niet,
soo mach hij hem een pandt setten op
den Rechte te verdedigen voor den over=
sten Schultes.

13 Van Dagingen.

Alle dagingen ende bott anteleggen,
die sijn elike dach 5. marck die dat ver=
sitten.

14. Van Heeren Pachten.

Alle onses Gen: Heeren pachten mogen
drie dagen opwoekeren en niet hooger,
uitgeseiht alle onses Genad: Heeren
Tinspenningen ende Rookpenningen.

Finis Libri Quarti.

Liber Quintus

Liber Quintus.

1. Van Gewelden.

Alle Geweldeñ sijn 15. marck, te wieten van holt, Koorn, Hoij, Beesten en dergeliz lijcken, en die het Rechtelijck overkent wordt, dat hij geweldt in de Goederen gedaen heeft, soo meenichmael als hij daer mede door drijft ofte vaert in den Gerichte van Selwert soo meenich geweldt, als men dat met Recht weder be= eijschet, en nae Ineijschinge soo hij het dan versittet, soo is het soo meenich dach nae de Ineijschinge ofte Insettinge, als hij het dan versittet soo menich 15. marck.

2. Van Huijs, deuren en Vensteren in te slaen.

Wie den anderen Huijs, deuren of Vensteren inslaet dat is 15 marck toe breuck en den schaade dubbelt op te richten.

3. Van Ontseggen of Groot gewelt. als Moerdbrandt

Soo wie den anderen ontsecht ofte sijn Lijf: /: alias Wijff: / ofte goet ontvoert

ofte

offe ontwaret bij Nachte offe bij dage offe gevanckelijck neemt, offe Moer brandt die heefft sijn hals verbeurt, ende denselven sal men vervolgen met den Klockenslach offe met een Wietebrieff, die dan niet volget die sal breecken 15. marck, ende tot wat tijden men den misdadigen daer nae krijget, soo sal men hem Richten nae den Rechte als hij verdient heefft, dat is mede te verstaen van Kerckenbreeckers ende Kerckhooven schenders, Kerckendie=naers of haer Booden.

4. Van Vrouwen te Branden.

Wie den anderen Vrouwet te branden ende des overtuijcht wordt als Recht is, dien sal men oock doen als voorss: is!

5. Van Moordt te beroemen
ende van Moordtbranderssche

Of sich jemant beroemde dat hij moordt offe moordtbrandt gedaen hadde offe der=gelijcken den sal men oock doen als voorss is

Een Vrouwspersoene die moordt=brandt gedaen heeft, ende des overwon=nen ende vertuijcht wordt met Rechte, die sal men an een staacke setten.

6. Van

Lib: 5.

6. Van Weckwendinge.

Of jemant des anders weckwendinge dede ofte verwachtede die breeckt 15 marck bij dage, bij nachte dubbelt.

7. Van jemant Goedt aftedrijven.

Wie den Anderen goet afdwinget sonder Recht ofte des anders venen onvreede afneemt die breeckt 100 marck ende den geheinden de schaade dubbelt oe te richten.

8. Van in den Heeren Recht te tasten.

Wel in onses Genadigen Heeren Recht tastet, en selves geen Richter is die ver= breeckt 100 marck.

9. Van Willekeuren.

Niemant mach sijn goedt verwillekeu= ren hooger dan bij Pandtweijgeringe, dat sal geschieden in des Rechtes handen, alles bij 15 marck toe breucke, en elcke Buerschap mach willekeuren bij Twee Tonnen Biers ende niet hooger.

10. Van Verraders Brieven ofte Citatie Brieven.

Of

Lib: 5.

Of jemant met Verraders brieven om-
ginge en quame, het sij geestlijcke offte
werdtlijcke, daer jemant buijten Landts
mede geciteert werde, dien salmen met
den Clockenslach vervolgen, & int Ge-
richte Leeveren, en sal staen tot ge-
naade des Rechts.

11. Van Gewelt & Breucke, van Vechten In en Uit de Huijse.

Of jemant een Ander sloech op een wagen
offte op een peerdt, of in Een schip die
Breeckt 15. marck, krijcht hij wondinge
soo is het dubbelt.

Of jemant eerst uit sijn Huijse vech-
tede, ende de Ander vechtede daer nae
weder in het huijs, soo sal mijns Gen:
Heeren breucke staen, gelijck of dat ge-
schiet waer buijten huijs.

12. Van Wanklaage ende Een Berüchte te ontgaen.

Alle Klagen sullen beweesen worden met
Twee Bueren binnen 21. dagen, doet
doet hij het niet soo is het Wanklage
soo

soo breeckt hy selfs 15. marck.
Wel vertuÿcht wordt van een Geruchte die sal het ontgaen binnen 21 dagen met twee onstrafbaare getuÿgen, als van onses Genadden Heeren Brencke.

13. Van Geruchte van Dieverÿe.

Wordt daer jemant vertuÿcht voor een Geruchte van Dieverÿe, die mach hem met sÿn Voet vrÿen, indien daer nie-mant is die tegen hem wil voeten.

14. Van Heÿden moordt.

Heÿden moordt dat veroorsaeckt wordt en wordt hem dat overbrocht ende vertuÿcht soo ist 100 marck bekent hÿ dat selfs soo ist Gewelt, en hÿ sal den Geheunden sÿn Goedt dubbelt betaalen.

15. Van Huÿsvreden en Gewelt.

Wet den Anderen vervolcht in sÿn Huÿs of in een Andermans huÿs in quaaden gemoede, Hem stootende of slaende blauw

blauw, bondt of bloedich is huysvreede, te wetten hondert marck, of hy daerenbooven doot bleeve, ende des vervolgden dan ghe-kreegen weerde, soo sal men hem Richten met den Sweerde, ist dat hy ontlooft soo sal men uit syn goedt dubbelde Boete neemen, ende Eenvoudige Brencke.

16. Van Bott of Boete antesseggen,

Wie den Anderen Bott of boete anseicht of anlecht by 5. marck: by 10. marck; ende des derden daegs by 15. marck te brencke dat sal geschieden met den onder Schultes ende met twee buyren, en leiht hy de Brencke onrecht an, soo breeckt hy sel-ven ingelycken.

17. Van te Rechte te dagen voor den Overschulte.

Wie den Anderen voor den Oversten Schulte te Rechte dagen laat by 5. marck, by 10 marck, en des derden daegs by 15. marck te brencke, koomt hy selfs niet, soo breeckt hy alsdan selfs soo veel, als de Ander soude gebroocken hebben.

Lib: 5.

18. Van Landtsaaten niet te Vangen.

Men sal geen Landtsaaten Vangen van weegen onses Genad: Heeren Breucke, die geen Hals verbeurt hebben, eer sÿ de Bueren overtuÿcht hebben, en dat Recht verweesen heeft, en (: of soo :) sÿ het in goedens hebben.

19. Van Nachtdieverÿe of Nachtdiefte

Of iemant bÿ nachte in een andermans Huÿs quam om sÿn goedt te steelen, en wordt hÿ daer over gewondt ofte geslagen, t'sal weesen Wanboete en wanbreucke.

20. Van Büiracht.

Of een man de Büir acht bevoolen wirde, en hÿ dat niet recht in onseÿde ofte versuÿmde Inteseggen die breeckt (: alleen :) 15. marck ende de Bueren niet.

21. Van den Eedt der Gemeente

Item de Gemeente des Gerichtes van Selwert moet iaerlÿcx tot drie dingen de Amptman van wegen des Oversten Heeren Sweeren ten Heÿligen dat hÿ mÿns Genad:

Lib: 5.

Genad: Heeren Brœcken willen recht ver-
tuygen ende verwysen nae Landtrecht, ende
voorts rechte oordels te wysen tusschen
twee mannen taale en ~~antwoordt~~ ansprao-
cke na desen voorsz: Landtrechte, of daer
niet worde geoordeelt nae Landtrecht
soo heeft elck huys verbrooken den Amt-
man 15. marck inden Gerichte van Selwert.

22 Van Breucke te verduysteren.

Offer eenich Buyrschap waer in den
Gerichte van Selwert, die onses Genad:
Heeren Breucken verduysteren offe verstoo-
pen, en niet recht wilde vertuygen, en
dat men anders daer van konde bybrengen,
soo meenich Huys als in de Buerschap is,
soo meenich 15. marck is den Amptman ver-
brooken.

23. Van Swaanen.

Hell een Swaan j: of haer Eyeren .1
neemt die breeckt 25. marck; maer
slaet hy een Swaane ~~doot~~ soo ver-
breeckt hy 50. marck.

24. Van

Lib: 5.

24. Van Arfachtich Goedt te verkoopen.

Of daer oock twee partijen voor de meente, als van Arfachtich Goedt in de Rechte hingen, alsoo dat het olde verduijstere saacken waren, daer de meente alsdan van kende een Buerschap, of Buertucht van te holden nae older gewoonte op een dingh, of dat de meente daer van in klaerder verstandt muchte koomen, dan sollen die dat Buerrecht of buertucht wordt toegekent te holden, die sal het vervolgen to holden voor dat eerste dingh daer naest koomende, Ingevalle hij sulcs niet en deede, soo sal hij sijn recht en saecke ontwaert weesen.

25. Van Bevredinge tusschen Partijen.

Item bevreedinge tusschen Partijen mach de overste Schulte soo hooch en soo leech neemen als de Schulte selfs wil, welcke bevreedinge soo

Lange

lange anstaen sal dat sij met maelkanderen Leen sijn en verdragen, en begeeren dan de vreede uit te doen van den Schulte, en beyde partyen Borge te stellen voor de Bevreedinge, en wel de Borge niet sett en sal geen veijlicheyt hebben int Gerichte van Selwert, soo lange als hij Borge gesett en heeft, en dese bevreedingen sal men tot allen drie dingen afkondigen.

26. Van Beroepinge.

Offer eenich mensche waer, die sich vermeende an desen voorss: Landtrecht verkort ~~waer~~ te worden, of hem eenige sententie toegekent worde van de gemeente, die mach soo hij wil desselfs oordel beroepen an onsen G. L. Heere, en de beroepinge van sijner Genaaden binnen X. dagen daer nae dat het oordeel bekent is den stryt man en den meente toonen, en dan de Beroeper der gemeente een genoechsaame Borge stellen voor allen hinder en bewijslycke onkosten, die sij daer of doen moogen: Indien dat oordeel van Onsen Genad: Heere in weerden wordt gekent

gekent, en is daer dan niet gekent
nae desen voorsz: Landtrecht, alsoo te ver:
staen dat het Eene oordeel tegen het
Ander wordt gekent, soo is de Borge
vrij en van elck Huijs int Gerichte van
Selwert den Amptman van weegen sijn
Gen: gebroocken als voorsz: is.

27. Van Beroepinge an de Meente.

Een jeder mach een Sententie beroepen
van den oversten Schulte ande Meente,
als van penninghschulden, en wordt dan
de Sententie van de Meente in weer:
den gekent, soo breeckt de Beroeper
15. marck. Vid: Leg: pag: Nene

28. Van de Overste Schulte.

De overste Schulte mach Richten
van alle penninghschulden en be:
faaten en diergelijcken tot allen
tijden, als hij van olts placht te doen.

29. Van Goedt te bevreeden.

Tot allen tijden mach een jeder sijn

Holt

Lib: 5.

Holt, Rijs, Reijt, Hoijlandt, Visscherije, Wateringe, Weijdelanden, en diergelijcken bij 15. marcken te brecke bevreedet laten.

Nota ad § 27. ad verbum Meente

Nu den Amptman ende Acht geswooren vide § 6. obs:

NB. De Crimineele Breucken, Dootslagen, Lijf om Lijff, van Wondingen, van Geweldes, van Oogen, Armen, en alle andere Lidtmaten te beroven, offte toe verlammen. Item van alle Vechtingen, Item Huijsvrede, offte in het Water te stooten, soelen nae Stadts Boeck gerichtet en geoordeelt worden.

Aldus gepronuncieert, geratificeert ende geapprobeert den 13 martij 1596. Onderstondt

Auth: ~~Det~~ Senat:

J: Julsing.

1596

3. 13.

Ordonnantien

Ordonnantien van Borgemeesteren ende Raadt der Stadt Groningen den Ingesetenen des Gerichtes van Selwert gegeeven ende geconfirmeert Anno 1546.

1. Item, de Gemeente des Gerichts van Selwert, sullen eerst dages onder hen uit den ganschen Gerichte van Selwert acht mans persoenen kiesen, die men met Recht niet wraacken mach, in den selven Gerichte woonende, die aller vernuftichsten en bequaemste mannen daer toe dienende van de Gemeente, wes dieselve nu voortaen met den Amptman sullen oordeelen ende Richten op de vrije Hoofdingen te wieten Midvastens Hofdingh, S. Jacobs Dingh, en S. Martens ding: Twee parten als van Erfachtige Goederen, nae der Gemeene Landtrecht, gelijck de Gemeente dus lange gedaen heeft, daer mede Ingereeckent van Haarkoop, van

van Rentebrieven ende Diergelijcken uit=
gesecht penningschulden bij den Amptman
eerst te verklaaren, en wanneer de voorss:
keur geschiet is, den Gekooren persoenen
den Raat in Schrift te geeven.

2. Dies sullen de Acht persoenen voorss:
vier jaren sitten, te wieten alle twiee
Jaer de vier daer uit te gaen, ende
weder nijen in die steede te kiesen alle
twie Jaer op midvastens dingh. ende de
eerste keur van de vier eersten uit te
gaen, sullen de Acht andere onder sich
lotten, ende die vier persoenen die sitten
blijven, sullen weder bij sich keesen vier
Persoenen nae hem bij den Eedt, ende de
vier persoenen die gekooren sijn den
Raet, gelijck voorss: in Schrifte geeven.

3. Hijr mede sal de Meente gevrijet
sijn van de drie voorss: hooftdingen te
Huijs te blijven, als voor Clufftinge-
Bierkannen te drincken, ende van de

Breucke

Breucke van de Appellatie ende de swaa=
richeyt daer van sal staen op de Acht per=
soenen, ende niet op de Gemeente, ende in=
dien sij kennen nae Landtrecht sal de breucke
daer van weesen 5. marck, gelijck de Hoe=
velingen in Vrieslandt breecken.

4. Ende die sullen die Acht persoenen ghe=
lijck betaalen, ende de Appellant insgelijcken
indien hij quade beroepinge hadde gedaen, en
daer toe de Acht persoenen des daechs langh
als de beroepinge verklaert wordt, haer
onkosten te betaalen te wieten, XXX br:
st: wesende daer mede vrij.

5. tot onderholdinge der Acht persoe=
nen wegens haer moeijlijckheyt van onkosten
ende de Breucke der Appellatie, sal elck
Buyrhuys in den Gerichte van Selwert op
midvasten dingh-geenden, en betaalen twee
Groniger Stuyvers, ende twee Kenters voor
een Stuyv gereeckent.

/: Bene Hodie, Sententie gelt onder
den Amptman, Bysitters, en Secretarius
gelijck te deelen .:/ 6. die

6. Die sulxs oock niet geeven /: doen :/ wilde sal men dat uitrichten als alle andere Boomen Breuckers, daer toe sal elk persoon der Acht allijcke nae sijn, hijr mede is oock elke Buirhuijs gevrijet van de hooftdingen.

7. Ende dat Clooster toe Essen sal oock geeven gelijck een ander buijrschap tot schot en schulde in de gemeene Landtrechten en schattingen.

8. Ende dat Buijrschap toe Helmen niet hooger gereekent als op 20 Buijrhuijsen daer de Keuters mede ingereekent, ende dat om sonderlinge oorsaecke.

9. Item de Acht persoenen die gekooren worden, sullen de tijt langh sitten off si mogen met 8. goltgulden vrij sijn twee jaer Langh, daer de Amptman & andere persoenen, die daer sitten willen allijcke nae toe sullen weesen, en sullen een ander in sijn steede keesen.

10. Of oock jemant starff binnen tydts, soo sullen oock de andere een neuwen in sijn steede keesen, die des verstorvenen jaren dan uit sitten sal.

11. Oock

Ordonnantien.

11. Ock sal de Gemeente haer vrijheyt beholdeu van der Heeren Breucken te vertuygen ende te verwissen /: alias, te Tedingen ende te Swissen :/ op Landt en Springdingh, soo als sij dat dan plachten te doen nae Landtrecht tusschen elck hooftdingh eens, te wieten drie des Jaers, dan sal de Cliftinge /: alias, des Clifts Tuyge :/ in der macht weesen, beholdelijck die in Kraamen, in Kranckheyt, in Kercken Recht ofte andere sonderlijcke oirsaacken waaren, die mogen te huys blijven sonder breucke der Cliftinge. /: NB. Vide §§ 16. 17. 18. 19. obs :/

12. Item als St. Jacobs dach en Suntmartens dach koomen op een Woensdach alsdan sullen den Amptman met de Acht' persoenen op den Achten dach te vooren dat hoofdinck holden.

13. Offte ock de Acht persoenen eenich ongelück ofte moeyenisse van quade woorden, dat hen an haer Eere ginge, ende dergelijcke angedaen wirde, van den genen die

die daer in der Rechte kinden ofte warden, ende sij hen dat niet genoechsaem konden overbrengen, die sullen den Amptman met de Acht persoenen gebroocken hebben tot verklaringe der Raets (: alias, Rechts :) ende sulcx sullen sij toe gelijcke deelen.

14. Waer oock tot eenigen tyden hyrnaemaels bevonden van den Amptman ende Acht persoenen eenige Articulen in den Gemeenen Landtrechte, die men behoefde te lichten ofte te swaaren tot der gemeenten besten, dat selvige sullen sij setten in beter Forma nae der besten Rechten & dat by toedoen des Raets, in dien dat daer niemant van der selver saacken in Recht hanght.

15. Item op de drie hooftdingen voorss: sullen de Amptman met de acht persoenen op den dingsdach des naemiddaegs van Een uyr aff tot vier uyren toe sitten, om alle partyen te ontfangen van Haarkoor ende bevreedinge in der Rechthuyse nae der older gewoonte, & op een woensdach des voorde middaegs des smorgens van acht uyren duyrende op den naedemiddach tot Een

Een ujjrdy. /: NB. Confirmeert en wordt daernae niet admitteert. vid: 7. Novemb. 1632. op mart: hoofd: q't Boeck van Heijnsius van Coeverden:/.

16 Item de Acht persoenen sullen oock daer toe verbonden weesen, dat sij soelen onder sich lotten om alle saterdaeghs twee van hen bij den Amptman tekoomen als bijsitters des voor= de middaeghs, als van penning schulde, opruij= minge van Landen ende dergelijcken helpen mede Richten op de gewoonlijcke Rechtdagen tewieten elck vierendeel jaers Twee /: NB. vide s' 3 obss:/ die dan niet tegenwoordich quame soude breecken een quaerte wijns tot behoef der Ander Richters verteeringe, nochtans noot= saacke uitgesondert, En of de Amptman met sijn twee Bijsitters eenige Beswaaringe voortquame, mogen sij bij sich eijschen de Andere Ses Gesworen, en geeven dan ge= lijckerhandt de sententie van welcken de Graveerde partije mach Appelleren bin= nen 10: dagen an de Raet bij 5. marck als voorss is, des sullen niet met maelkanderen sitten

sitten mogen vader en Soon, Broeders en Swaagers, Ooms en Neeven.

De Amptman neemt dese naeb-schreeven Eedt den acht persoenen geswoorenen af als sij gekoorn sijn.

1° Gij sweeren dat gij sult weesen gerechte Richteren met den Amptman des Gerichtes van Selwert, rechte oordels te vinden en sententie te wijsen, ende te oordelen nae klage en antwoordt der partijen, nae der gemeenen Landtrechten ende nae goeden olden gewoonte den rechten conform ende lijckmaatich, en dat niet te laaten om gunst, om gaaven vrindt ende maagen, om lieff om leet noch om angst of eenigerley dinck, dat U Godt soo helpe en alle sijne Heyligen!

Desen Eeth sal de gemeente doen wanneer sij acht persoenen keesen.

1° Gij sweeren dat gij sult keesen acht persoenen

persoenen, die men met recht niet wraacken mach, de vroomste, nutste en ervaarenste die gij in den ganschen gerichte van Selwert hebbt en wieten, en dat niet laaten om gunst, gaaven, vrinden, magen, om lieff om liet om angst noch om eenigerhande dingh. Dat u Godt soo helpe ende alle sijne Heijligen!

19. dit is in allen naegegaen en voltoogen van de gemeene meente des Gerichtes van Selwert gelijck voorss: is op Saterdach voor maij 1540. ende de keur is gevallen nu eerstmael op Luijtien Abberinge, Bronne Camptuins. Johan Hindrixs Lubbert Buining, Steven te Hogerbrugge, Sicke Crotte, peter Fockens, Johan Hoovinge.

20. Item op midvastens ding anno XLII sijn de Amptman ende de Gemeene meente des Gerichts van Selwert en eendrachtelijck verdragen en overeengekoomen soo waer eenich mensche woonachtich in den Gerichte van Selwert nae desen

dach

dach eenich gestoolen goedt kofte, en
dat bekent worde van diegene die dat
gestoolen was, soo mach de Amptman tot
allen tyden op syn gewoonlyke Recht-da:
gen daer van kennen, den genen die het
gestoolen is, weder toekennen, ende die
het gekoft heeft, sal niet weder hebben
voor syn uitgelechte penningen, dan
die t' gestoolen is sal den Amptman daer
van bekennen nae grootheyt der goederen
tot reedelycker wyse.

21. Ook is op dach voorss: verdragen
eendrachtelyck, alle die gene die bestoo:
len syn, die mach van stonden an ver:
volgen ofte naevolgen int gerichte,
en tasten t' weder an soo bolde hy den
genen bekoomen kan, die gestoolen
heeft sender oorloff des Amptmans, en
leggent als dan in des Schulten handen
in dat selvige Carspel daer hy den dief
overkomt, ende als dan weder te ver:
warven, van des Amptmans genaade.

22. Item op Vrydach nae may A^o XLIV
syn de Amptman ende gemeente Lieflycken
ende

ende eendrachtelijck met maelkanderen
overeen gekoomen ende beslooten, soo waer
een Inwoonder int' Gerichte van Selwert
nae desen dach te marckt brengt of wil
brengen eenich holdt, van waer het sij,
van Schensen, van Vlaacken, van Bessemen,
ende diergelijcken, dewelcke selfs geen
holdt en heeft, dieselve sal het met ghe-
noechsaeme tuijgen bijbrengen, van wel
hij het gekoft heeft, kan hij dat niet doen,
soo mach de overste Schultes hem straffen
voor een Dieff sonder Buirtuich.

B. Item op midvastens dingh A°: 1553 -
hebben de Gemeente voor Recht uitgesproo-
cken ende gekent bij des Erb: Borgemesters
Claas Schaffers tijden Amptman weesende
als van Eijschinge ende Ineijschinge, hoe
die sullen mogen gescheeden tusschen
parten; Alsoo bolde als de Amptman offte
de Gemeente tusschen parten een saacke
jechtich hebbende gekent, als dan mo-
gen Eijschinge gescheeden, en eer niet
ten waere saacke, dat de saack alreets
jechtich waer, dat dan de Wederpart
niet wilde volgen laten. Eedtk.

Eeth voor de Assessoren des Gerichtes van Gelwert.

Gij sweeren, dat gij de Religie soo tegen=woordich in onse gereformeerde Kerken ge=exerceert en geleert wordt, voor de waere en salichmaackende Geloove holden, dat gij u nae vermogen willen bevlijtigen (: met een goet Exempel van ijverich ter prædica=tien te gaen, en Christelijck te leeven :) de Gemeente tot het gehoor des Godtlijcken Woordts te trecken, Ende uwen Amptman voor Borgemr. en Raedt gestelt in alle voorvallende saacken sult helpen Richten en Raden nae den Landtrechten, Costuimen ende observantien des Gerichtes van Gelwert, als sulxs van getrouwe Asses=soren geheurt, Soo waer helt U Godt!

Eeth van de Schulten ende Gerichts=Dienaers.

Gij sweeren, dat gij de Religie soo tegen=woordich in onse Gereformeerde Kercken geexerceert en geleert wordt, voor de ware, en salichmaackende geloove holden ende u nae vermogen willen bevlijtigen met

met een goedt Exempel van ijverich
ter Prædicatie te gaen en Christelijck te
leeven, de Gemeente tot het gehoor des
Godtlijcken woordts te trecken, ende voorts
de beveelen uwes Amptmans (: van Borgemr:
ende Raedt gestelt :) getrouwelijck te ach-
tervolgen, den selven goede bereedinge en
openbaringe te doen vant' gene Gij ver-
staen ofte wieten, daer an hen eenich
sins an geleegen is, ook oprechte dage-
menten, an en uitpendingen, Arresten
en anderen, nae uwes Ampts beroep (: ge-
lijck eerlijcke Schulten en dienaers ghe-
beurt :) te doen. Soo waer helpe U Godt!

Der Schulten Eedt int' Gericht.

Ghij Sweeren dat Gij van huijden desen dach
af hen tot soo lange dese uwe Eedt duij-
ren sal, sullen en willen weesen een Recht-
veerdige Schulte ende Gerichts dienaer
van u anbevoolen Schultampt rechte
Anpendinge en uitpendinge doen, rechte
verbiedinge ende besaatinge doen, ende
Niemant soo wel ten versoeck van par-
tijen als uit bevel van den Amptman
ende het Gerichte, recht weijgeren
noch

noch in sijn verwonnen Recht ophoulden.
Voorts van alles wat op u Ampt valt, per-
tinente ende oprechte bereedinge doen, is
sulcx niet laten om gunst ofte gaven,
vrindt ofte magen, haat ofte nijdt, Lieff
of Leet, noch geen dinck ter werelt.
Dat U Godt soo helpe!

Eeth des Gerichts Schrijver int' Gerichte van Selwert.

Gij sweeren dat Gij een Getrouwe Schrijver
sullen weesen van t' gerichte van Selwert
alle gerichts dagen vlijtich bijwoonen ende
partijen voorbrengen, uwes bestens vermogens
protocolleeren ende uitteeckenen met onses
Amptmans met de Acht Gesworen Oordeelen
en Sententien, oprecht Gerichts protocoll
ofte Boeck holden, dat Gij oock onser Stadt
ende des voorgesz: Gerichtes meesten nutt
ende oorbaer voortsetten, ende derselver
schaade afwenden, oock van wegen de
Stadt, desselves Gerichts=Tafel goederen
en andere seeckere opkomsten met de
Axcijsen getrouwelijck opbeuren, ende
in handen onses Rentemeesters ~~opbeuren~~
opleevern

overleeveren, ende of daer noch eenige
goederen verdonkert mochten weesen, nae
alle uwe vlijt uitgaen, ende onse Stadts=
Rentemeester openbaren, ende u sonsten
in alle uwe doen ende laten holden en
dragen sullen, gelijck een getrouwe en
oprechte Gerichts=Schrijver eygent en
gebeurt. Dat U Godt soo helpe!

NB Nae de gedaene Eeth sal de Borge=
meester in den Tijdt den Gerichts
Schrijver bij den selven Eeth verbieden,
dat hij in sijn Huijs geen Wijn offte
Bier te Coop sal holden, offte een
Harbargier sijn.

Des Amptmans Eeth in den Gerichte van Selwert.

Gij sweeren dat Gij van desen St:
Peter ad Cathedram, hentot den
selven St: Peters dach over een Jaer
dat Gerichte van Selwert, van weegen
Borgemeesteren ende Raedt der Stadt
Groningen, trouwelijck sult voorstaen
ende

ende berichten nae haer beschreenen
Rechten en goede olde gewoonten
rechte ordelen vinden, rechte bereedinge
ende Zeegelinge doen, ende u niet bekroe:
nen van de wisse en seekere opkomsten
des voorss: gerichts, dan die tot der Stadts
behoefte laeten koomen, voorts alles doen
wat een Getrouw Amptman schuldich
is, Ende dat niet laten noch om lieff
noch om leet, noch om gunst noch
om gaave ofte beede, noch om angst,
noch om eenigerhande oorsaeken wille.

Soo helf u Godt Almachtich!

Observantien.

Observantien.

1. Alsoo de Gemeente des Gerichtes van Selwert op verleeden Vrydach den 7. decemb: A°: 1571. bij Borgemr: ende Raedt der Stadt Groningen is opgeleicht ende bevoolen, haer Costuimen in handen eenes Eerbaren Raedts over te geeven, hebben de volmachten der Gemeente /: hoewel de daegelijckshe Costuimen divers en menigerley, ende niet wel mogelijck dieselve nu in Corten tydt te bedencken :/ 't gene hen nu ter tydt in de memorien voorgekoomen, schriftelijck laten stellen als hijr nae volcht.

2. Inden Eersten hebben de Gemeenten des Gerichtes van Selwert een beschreeven Landtrecht, daer van de Afschrift hijr bij gevoecht is, en wordt dagelijxs int Gherichte gebruijckt, gelijck dat in sijn Articulen vermeldende is, dat welcke de Gemeente voorgenoemt bij den doorluchtigen, Hoochgeboorn Forsten ende Heeren Hertoch Carel van Gelder geconfirmeert ende bevestiget is.

3. daeren=

3. Daerenboven hebben Borgemr: ende Raedt voormaels de Gemeente geaffeert seeckere Schriftelijcke ordonnantie, die ook bij de Gemeente gebruickt wordt, gelijck die insich begrepen heeft, en de Inholt daer van ook alhijr de affschrift præsent ende bijgevoecht is.

4. Vorders is gebruickelijck dat Borgemrn. ende Raedt tot haere Eerbare discretie ende welgevallen stellen der Gemeente een Amptman, die van Harent wegen de Justitie bedient. Bij den selven Amptman worden tot ~~bijs~~ Bijsitters ende mederichters uit de Gemeente des Gerichtes van Selwert gekooren Acht persoenen, die met den Amptman van Saarken judiceeren ende oordeelen, ende de geheele Justitie helpen bedienen, van de Acht persoenen sitten alle jaer Twee bij den Amptman om de partijen a alle behoorlijcke Rechtdagen (: te weten alle Saterdagen exceptis ferijs :/ van penningh schulden ende andere kleijne saarken te slijten.
(: vide §. 11. Ordon: ubi alle $\frac{1}{4}$ jaers Twee bij den Amptman sitten :/

5. Item van de Oordeelen ende Sententien bij

bÿ den Amptman met de Twee Voorss: Bÿ=
sitters gevonden ende gepronuncieert nogh
de partÿen die sich meenen beswaert te sÿn
Appelleren an den Amptman met de samtte=
lÿcke Acht persoenen, om aldaer dat oordeel
ofte Sententie goet ofte quaet verklaert
te worden, ende Indien de Appellatie quaet
bevonden wordt, breeckt de Appellant ander=
halff Embder Gulden.
/: Correctum p s'. 6. Redress: alwaer
twee Embder guld: sijn gestelt :/

6 Item tot Verklaringe van deselve saa=
che ofte Appellatie, ende voorts om een sententie
te vinden van saaken die landen ende arfach=
tige goederen, reppelijck of onreppelijck be=
treffen, worden geholden elk jaer drie hofft=
dingen, te wieten des Woensdaegs voor Mid=
vasten, des Woensdaegs voor Jacobi, ende
des Woensdaegs voor martini, op die drie
Hooftdingen worden die voorss: saaken
van Appellatien ende van Erfachtige goe=
deren bÿ den Amptman ende de Acht Ge=
swooren Bÿsitteren verklaert.

7. Item wel aan deselve verklaringe
van

van Appellatien ende Sententien van Erf-
achtige Goederen vermeent bekort te wesen,
mach binnen x dagen Appelleren an Borgemr:
en Raadt, ende soo de Appellatie aldaer quaet
gekent wordt, breeckt de Appellant tegen
Borgemr: & Raadt 5. marck, worde ook
de Sententie des Amptmans ende der Acht
geswoornen quaet gekent, breecken de
Acht geswooren 5. marck tot 10 Gronin-
ger st: elk marck gereekent.

/: NB. Emant wordt ipso jure van t'
Appel versteecken, indien het selve niet
binnen Jaer en dach vervolcht wordt.
Senat: 20. Octob: 1652. Jonker Oving
cum Soc: C Elias Reeckener in qtie :/

8. Item int Gerichte van Selwert is ge-
bruyckelijck dat een Amptman heeft in jeder
Carspel des Gerichtes een Geswooren Schulte
ofte dienaer, dewelcke nae sijn Eeth gehol-
den is Rechte anpendinge & uitpendinge
Laadinge ende ontlaadinge, Bot en verbott,
en opseggige van Landen & andere gewoon-
lijcke Rechtsvorderinge te doen, en van
deselve Gerechtelijcke Acten, rechte beree-
dinge te doen.

/: Bij pro:

Observantien.

/: Bij provisie tamen dicitur de Gerichts-
schrijver als Schutte te stellen te holden
mits dat dieselve stelle een Onderschutte :/

9. Item soo jemant heeft een Schuldenaer in
het Gerichte van Selwert, die laet de Schulde-
naer door ~~het Gerichte~~ de Schutte des Carspels
daer de schuldenaer woonachtich is, Anpenden
ofte XXI. setten,

/: ita decisum à Senatu tusschen de Amptman
Wijfringh & Schrijv. Clinge. Saturni 5. martij ~~[illegible]~~
1625 :/

ende sulcx gedaen sijnde, moet de Schulde-
naer de Schulden binnen XXI dagen naestvolgen-
de voor Recht verdeedinge ofte Betaalinge
doen. Laet de Creditor nae Expiratie van
de XXI dagen den Schuldenaer indagen om
uitpendinge te doen, ende op de geschreede
dach, daer de Schuldenaer op ingedaeght is
moet de schuldenaer dien dach bij 15. marck
te brencke in huijs verwachten, ende als dan
komt de Schutte met twee buijren van
wegen de Creditor, ende eijscht den Schul-
denaer panden aff voor de Schutte, wel-
cke panden den derden penningh beeter
moeten weesen als de schulde, ende deselve
panden blijven nae de Insettinge tijn da-
gen

gen langh bij den Schuldenaer, om binnen
die dagen met betaalinge der Schulden ghe:
losset ende gevrijet te worden, vrijet ook de
Schuldenaer de panden niet binnen tijn dagen
als dan komt de Schulte en drijft de Credi:
tor de panden toe, & stelt die nae goede
voorgaende weerdeeringe in des Crediteurs
handen.

10. Item de Voorss: uitpendinge is ghe:
bruijckelijck, dat men den Schuldenaer eerst
afpendet de Leevendige Haave soo die daer
is, is daer geen Leevendige haave soo pendet
men hem an Kisten panden, sijn daer geen
Kisten panden soo pendet men hem an huijs
enhoff ende onroerelijcke goederen, die daer
nae plachten over de Kerke gekondicht is
volgens bij der Keersen uitganck toe ver:
koft worden.

11. Item of de Schuldenaer in tijdt der
uitpendinge als voorss: weijgerde panden
uit te setten, soo sittet daer nae de Schul:
denaer in pandtweijgeringe elcke dach in
15. marck te brencke tijn dagen langh, ofte
soo langh de Schuldenaer ofte dat Recht
sulcks gedoocht, ende daer nae worden de
panden

panden door de Schulte ingesettet ende
geweerdeerighet in præsentie ende bijwesen
van twee buiren, ende wordt voor den Credi-
tor ter handen gestelt ende afgedreven om
sijn wille daer mede te doen.

12. Item ook is gebruickelijck int'
Gerichte van Selwert, dat magen aes en
daghloon, dat bij dagen verdient is, ende in
gelijcken inschulde daar dat bevoorwaerdt
worden met dwarsnacht te setten door de
Schulte ingevordert des Eersten dages bij
vijff mark, des Anderen dages bij tijn mark
ende des derden dages bij 15. mark, ende nae
expiratie van de dagen moet de Schuldenaer
naer voldoen, ofte hij wordt gependet als
voorsz: is sonder langh vertoven, doet de
Schuldenaer dan pandtweijgeringe, soo staet
hij op de Breucke elcke dach 15. mark als
voorsz is van de Anpendinge. / Vid: Sult: Corr: /

13. Item is gebruickelijck wanneer
tusschen Twee partijen bij des Amptmans
ofte Richters sententie de saacke jech-
tich bekent, ofte dat de saacke alreets
jechtich waer, ende de wederpardt dat ge-
wonnen niet wolde voldoen ofte volgen laten,
als

als dan mach de partije die gewonnen heeft
met dijschinge ende inceijschinge procederen,
soolange dat gewonnen is geweest ende
niet voldaen en overleevert wordt, soo
breeckt die gene die verlooren heeft alle
dach 15. marck.

14. Item wordt een Costuyme geholden
soo wel veele schuldenaers heeft, & wat van
sijn goedt in den Gerichte van Selwert ghe-
vonden wirde, wel dan den Anderen voorgaet
in de besaate, die heeft de praeferentie an
den penning ofte goedt, uitgeseit die
Stocklegginge heeft over dat goedt, die
gaet voor all.

15. Item de Stocklegginge wordt int'
Gerichte geholden voor dat hooghste Landt-
recht, soo dat Iemant Stocklegginge heeft
ende bewijsen kan over eenich goedt, al had
hij geen Zegel & brieven, soo gaet de Stock-
legginge sonder Zegel & brieven alsoo bondich
voordt als Zegel & brieven daer Stock-
legginge in betogen is, & Stocklegginge
sonder Zegel & brieven heeft praeferentie
voor alle penninck-schulden.

16. Item int' Gerichte van Selwert is
gebruijckelijck, dat jaerlijxs worden geholden
drie

Observantien.

drie ~~dingstillen of~~ Springdingen te weeten
tusschen drie hooftdingen, daer van gesecht
is, wordt tusschen twee hooftdingen ghe=
holden een Sprinkding.

17. Item op de drie Sprinkdingen moet een
jeder buyrschap uit' Gerichte van Selwert
voor den Amptman openbaren, vertuygen &
gerichtelijck laten anteeckenen, alt' geene
daer den Amptman van t'eene Sprink=
dingh tot het ander eenige breucke an
vervallen is, ende daer toe sijn de buiren
in een jeder Carspel bij haren Eeth verplicht.

18. Item of eenich Buyrschap bevonden
wirde die eenige Heeren breucke verswegen,
ofte niet recht vertuycht hadde, soo breeckt
elk huys in dat selvige Buirschap 15. marck.

19. Item als op een Sprinkdingh de buyr=
tuich gescheet is, wat gebroocken is in
een jeder Carspel, soo moet de gemeente
uit een jeder Carspel ofte buyrtuich Vol=
machtigen uitmaacken, om met den An=
deren bij Sententie te verklaren wat den
Amptman van een jeder saacke die ver=
tuycht & angegeven is, verbroocken
mach sijn.

20. Item

Observantien.

20. Item worde bevonden dat de Gemeente van de ~~buiren~~ breucken onrechte Sententie hadde gegeven, die bij Borgemr: en Raadt quaet mochten verklaert worden, soo breeckt een jeder huijs int' Gerichte van Selwert 15. marck tot des Amptmans profijt.

21. Item soo jemant uit Gerichte van Selwert eenich gewelt ofte ongelijck an sijn eijgen persoon, an sijn familie, of an sijn goedt geschiede, moet de gekeunde sulcs klagen & openbaren voor de buiren sijnes Carspels omme te naesten dinge een Buijrtuich daer van te geschieden, & de gekoorde moet sulcs niet klagen voor den Amptman, of hij breeckt 15. marck.

22. Item int' Gerichte van Selwert is gebruijckelijck /: vide § 22. Redress: / dat die gene die een neerslach gedaen heeft, die heeft moeten dat bloet stillen, ofte versoenen ende betaalen soo hooch ende leech als hij dat heeft mogen, met des Nedergeslagens bloet: verwanten en Erfgenaamen, Comparenten ende de breucke tot Compositie et ad Arbitrium van den Amptman. Ende is van de nederslagen sus lange van Breucke & boeten geen seecker Recht, noch oock geen

Stant:

stanthaftich gebruÿck geweest, dan alleene
ende een jeder die sulks overkomt, heeft op
sÿn vordelÿxst soo hÿ gemochte van boete
ende van Brencken verdragen laten.

28. Item int' gerichte van Selwert van
nederslagen wondingen, gewelde & diergelÿcke,
is niet gewoonlÿck dat men eenich respect
offte anschouwen op de partÿen neemt ver-
hall, Schulte offte onderschulte, dan dat wordt
alle gelÿck vertuicht, verklaert ende be-
straft sonder differentie.

29. Item alle wondingen sÿn sonder boe-
te, dan Brencke is 10 marck (: vid. § 22. Redr. :)
en waert saacke dat de wondingen mee-
nich gedaen worden als eene, hoe veel die
oock weesen muchten, soo rÿst de Brencke
niet hooger als XV. marck offte XV Gronin-
ger Schaapen, want elk marck wordt op
een Schaap of drie Groninger stuÿver ge-
reeckent, hoe diep, hoe langh, & hoe groot
offte met wat geweer de wondinge ge-
daen is, geen differentie offte onderscheit.

25. Item generaliter worden alle gewel-
den gestraft bÿ XV. marck te breucke son-
der differentie in wat plaetse, offte an
wat persoon of anders in wat gestalte
de

de geweldden mogen gescheeden.

26. Item van Oogen, Armen, Beenen, Handen Voeten, Vingeren, Leeden van Vingeren ende dergelijcke berooving[e] ofte Lemten sijn geen seeckere Rechten noch gewoonten van Boete ende van Breucke, wordt ghemeenlijck onder de generaele gestraft van wondingen gehouden ende gestraft op xv marck, ofte gecomponeert nae dat de handtdadige best vermach.

27. Item alle vechtingen met vuysten, stocken, Steenen ofte beenen, ofte dergelijcken daer geen wondingen van koomen daer mede gemeestert wordt, mogen gheschieden op de pijnen van een witte Stuyver, ofte een olde Vleemsche. Insgelijcken ook van dat haer ende Baert uit te trecken, die breecken een witte Stuyver, en geen boete.

28. Item wel den anderen in huys in quaaden moede vervolcht ofte wondet ofte slaet die breeckt Huysvrede, ende breeckt 100 marck van de Huysvrede.

29. Item wel den anderen int' water stoot

in

in quaden moede, die breeckt een marck:
Ingelijcken die den anderen met Bier,
water ofte andere dingen begeetet, die
breeckt. een marck sonder boete.

30. Item die een ander hietet dieff
schelm. ofte moordenaer ofte diergelij:
cken in haestigen moede die daer met
bij blijvet die breeckt een marck, blijft
hij daer bij die dat gesecht heeft die
moet sulcks bewijsen, ofte moet daer
voor in de steede staen, ende voor soo:
danigen man gestraft worden, daer hij
den anderen voor geholden heeft.

31. Item de vervallen Breucken wor:
den ingevordert met anrendingen
binnen xxi dagen te betaelen, ofte
worden daer nae dubbelt uitgepen:
det.

Redressement.

Redressement.

Púncten ende Articúlen bij de gansche Gemeente des Gerichtes van Selwert nae vele Communicatien op des persoenen als namentlijck de Ed: Erentf: Erb: Abel Coenders de Jonge te Helpman, Lúbbert Ulger te Noordijck Eernst Eernst, Albert Enotte, Jacob Jansen ende Claes Willems, geschieen ende overgegeeven am dage Matthai Apostoli wesende den 25 Feb: 1596. op welcke púncten ende Articúlen de hooghmog: H. Heeren Borgemr: ende Raedt gecommitteert hebben den Ed: Erentf: Hoochachtbaren Heeren Borgemr: Mello Coenders, Harmen Wijfringe Abel Coenders ende Joest van Cleve Raedsverwanten, in praesentie des Ed: Erentf: Hoochachtb: Heeren Hooftmannen Hilbrandt Roltman, ende Frederick Coenders wesende tosaemen in de wegen op St. Martens Kerckhoff, daer sulcx beslooten, ende is op den 3. Martij van Borgemesteren ende Raedt geconfirmeert Anno 1596.

1. Púncten

Redressement.

1. Punctem ende Articulen dienende tot Redressement ende meerder Richtinge van Proces saacken ende Correctie eeniger nieuwicheeden boven older gewoonte tot beswaaringe van de Gemeente des Gerichtes van Selwert in de bedieninge ende bedrijff van de Justitie, gedurende de tegenwoordige turbulente tijden ingekoomen, voornamelijck op 't stuck van mandaten, Ordonnantien, sententiegeldt, Rollen, Loopers uitgesett door Raets=heeren verordoneerde en eenige Geswoorn Ingesetenen Eygenerfden des Gerichtes voorgeschreeven bij den Eerb. Raedt tot wijdere Ordonnantie mede voor goet angesien ende bestedigent.

2. Wordt daerop voor goedt angesien ende bewillicht dat twee ordonnarie Rechtdagen in de weecke sullen geholden worden, de eene des vrijdaegs voor de Leege sijdt, de Ander des Saterdaegs voor de Hooge sijtt /: sie hijr van int 3de bladt hijr nae volgende :/ ende

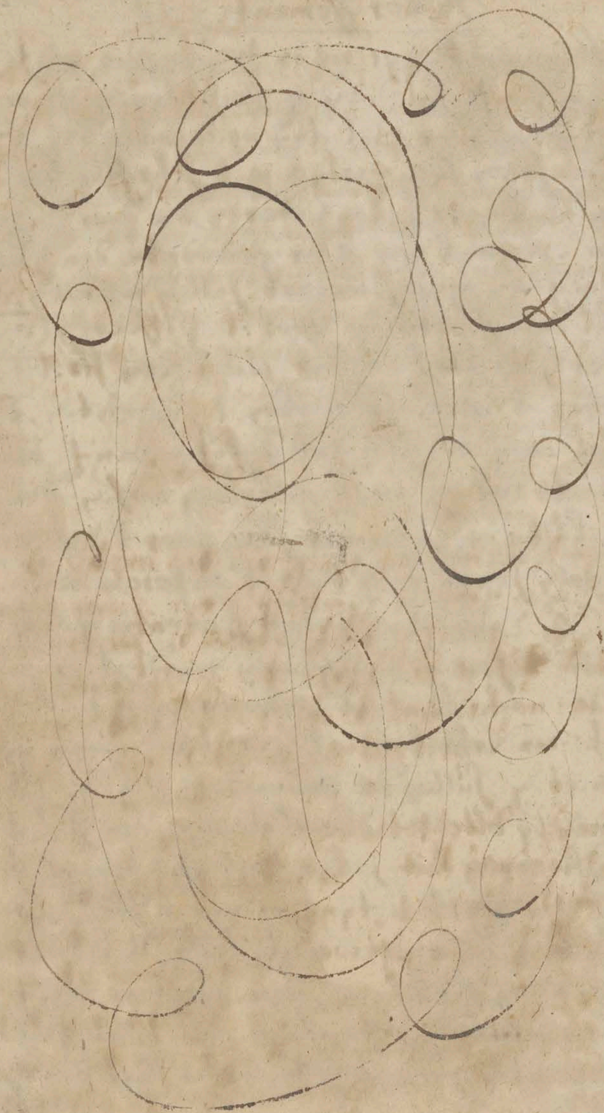
sonst

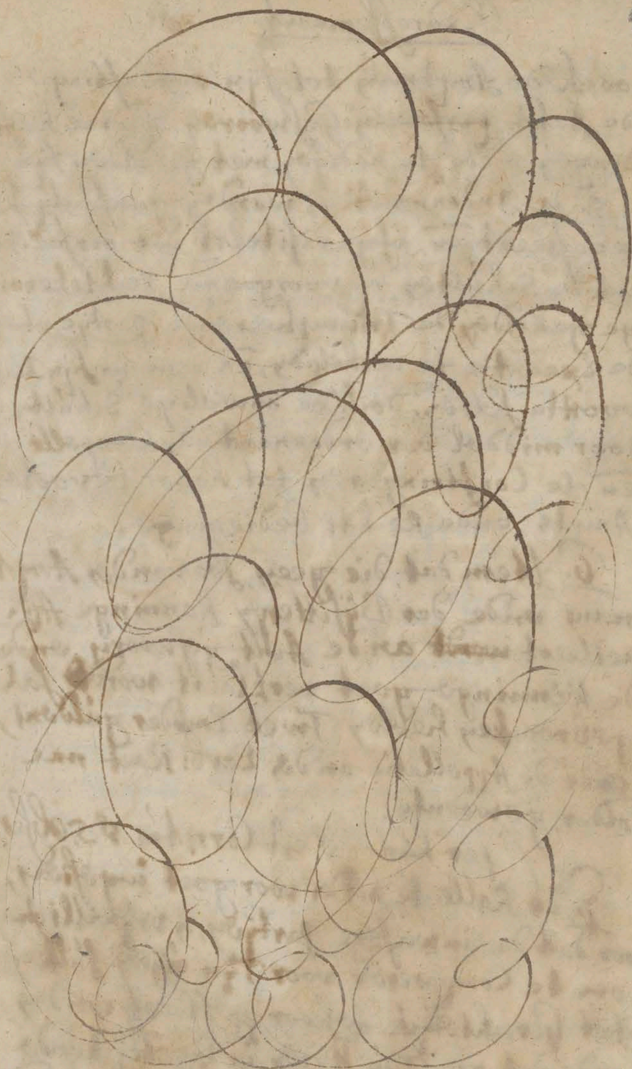
sonst de Extraordonaris Rechtdagen sullen
niet anders dan met beyde partyen belie:
ven angestemt, ende oock op de gewoon:
lycke berichts plaetsen geholden worden;
mits dat den Amptman, Gerichts Schryver
ende Gesworen elck per Capita voor haar
onkosten ende teeringen 12. bl. str: toegelecht
ende van partyen betaelt sullen worden.

3. Ende dewyle alle rechts procederingen
en vorderingen nae older gewoonte, & den
8. Articul der laesten Confirmation Aº 1571.
geheet, door de gewoonlycke Schulte by
middel van xxi verricht sullen worden,
sal by Borgemesters & Raedt gestelt wor:
den een Gesworen Boode, die alle weecke
dat Gerichte eenmael sal doorloopen, om
alle boodtschappen soo partyen begeeren
den Schulte te verwittigen en antesegg:
gen, & goede bereedinge an den Citanten
weder te rugge te brengen, genietende
voor jeder persoon twee str: bl: sal nach:
tans niemant an den selvigen Booden
verbonden weesen ofte verbooden, syn ey:
gen Booden hyr in te gebruicken, Ende
sal dieselve Boode uitloopen des dingsdaegs
ofte

ofte woensdaegs in de weecke, die oock
syn dienst sal doen op Rechtdagen, als een
Deurwaerder: Sal dan noch jeder vrij en
openstaen syn partye met schriftlycke
mandaten te laten Citeren, die door de Schul-
te evenwel nae older gewoonte den Ghe-
daeghden geinsinueert sullen worden, en
sal den Amptman voor 't sitteeren ~~en~~
des Gerichtsschrijver jeder een str: bb:
voor 't mandaet hebben te genieten, en
sal de gedaeghde tot refusie van 't man-
daets costen niet geholden wesen de
Schulte 1½ Groninger str: voor 't insinu-
eeren, samt voor 't op en anteickenen.

4. Ende dewyle het sententie gelt
mits desen oock afgedaen wordt, daer mee
dan noch de Acht geswoornen behoorly-
cke onderholt van 't gerichte mogen ge-
nieten, sullen de midvastens Schaapen, soo
men by olts tot onderholdinge der Acht
Geswoorden uit jeder buirhuys toe placht
te geeven, tot tyn Groninger str: ver-
hoocht, en op gewoonlycke tydt betaelt
worden, nochtans Twee Keuters voor
Een ~~Buirhuys~~ Buirhuys nae older ghe-
woonte gereeckent, en sal daer door
oock





oock de Amptman tot sijn ontlastinge
de Acht ~~persoonen~~ Geswoorden op drie hooft:
dingen mede te nodigen niet geholden sijn.

5. de Ordonnantien worden gansshelijck
gecasseert en afgevisiteert uit oirsaecke
dat de Schulten op voorgaende Rechtskennin:
ge geholden de Triumpheerende partije tot
de Executie te verhelpen, en hem in sijn Recht
voortte setten, doch de onwillige Schulten
door middel der Ordonnantien Compelleren
en te Constringeren tot haars bevoolen
Ampts ende Rechts bedieninge.

6. Item dat die geen, soo van den Ampt:
mans ende der Bijsitteren kenninge Ap:
pelleert ~~wordt~~ an de Acht geswooren, ende
de Kenninge goet verklaert wordt, sal
gebroocken hebben Twee Emder guldens,
ende de Appellatie an den Cerb: Raet nae
older gewoonte.

/: per hunc 5 est Correctus 8 5. obser: (

7. de Rolle te holden voor goet ingesien,
door dat de anweesene Partijen, so vrijwillig den
om te Compareren voor sijn rijnden sullen
tot Gerechtelijck gehoor gestadet worden,
ende dat nae sijn rijnden de ingeteijckende
partijen op de Rolle van boonen off op ordi:
ne

ne ingeeijsiht en volgens 't hoort sül-
len moeten worden: voor tijn ürden
geen absenten te brencken, en süllen
de absenten primâ citatione 4. secun-
dâ citatione 8. tertiâ 12 stüv: verbroo-
cken hebben, en quartâ citatione gecon-
tümaceert worden.

Taxatie van proces Costen.

8. de Schülte voor een dagement ste
ansendinge. 1½ gron: st:
Voor een dwarsnacht. 3. gron: str:
Voor een besaate. 3. gron: st:
Ende sal int afweesen des Schültes de
naeste geswooren des Schültes Eijgen-
arfde offe ingeseeten nae older ge-
woonte een besaete mogen doen ende
den Schülte daer nae ansegggen, op dat
hij daer van bereedinge doen kan nae
behooren.

9. Pro Folio an beijde sijden van voor
't Gerichte geexhibeerde acten te
Corneren 2. stüv:

10. Van een Copije overgegeevenen Sen-
tentie te lichten 3. stüv:

Redressement

11. Acten int' protocoll te verteecken als mede absentes anteteeckenen Een bbstr:

12 Beroepingen in te teecken en ~~Een~~ Twee bbstr.

13. Uitpendingen te doen voor de Schulte en de Buiren + saamen 6. bbstr:

14. 15. Van een Brieff op Francijn te schrijven nae grootheyt des selven Briefs doch niet booven 12. st: voor den Amptmans anhangenden groot Zegel 15. bb: str:

16. De buytenmarckse dubbelt gelijck ook van het Salaris des Schulten angaende de buyten marckse verstaen sullen worden.

17. van de penningen soo van dien bij decreto verkofte goederen gemaeckt sijn, of andersins gerechtelijck geconsigneert, sal de 100ste penning ingehouden mogen worden, en sal de verklaringe daer van niet in Herbergen, maer op gewoonlijke Rechtplaetsen behoorden te geschieden.

18. En sullen de penningen nae desen dach bij den Amptman ontfangen ook van deselve (: der gebeur nae :) uitgedeelt en gedistribueert worden.

Van Naarkoop.

19 Van Naarkoop sal gehouden worden nae

nae Landtrecht, edoch sal de wederlegginge des Coopschats in süliker forma ende op soodane Terminen geschieden als de eerste Coop bevoorwaert en verrichtet is.

20. Item alle Buyrschappen süllen mogen maacken een buyr=Willekeur nae hare gemeene saacken geleegenheijt tot der selver buyrschappen meeste en beste nütt en profijt, en het selvige selfs alsoo vervolgen.

21. En süllen de marcken in de Specificatie der Breucken, soo van Civile procedüiren heerkoomen, nae older gewoonte tot een schaap of 3. groniger Str: gereeckent worden.

Van Crimineele Breucken

22. Dootslagen Lijff om Lijff van Wondingen, van Geweldên, van Oogen, Armen, en alle andere Litmaten te beroowen of te verlemmen. Item voor alle vechtinge, item Huijsvrede of int water te stoten etc.

23. Süllen nae de Stadts breucke bericht worden. Actum den 13. martij 1596.

onderstondt Auth: Gen:

Finis. J. Jülsing.

Carspels

Carspelen onder t' Gerichte van Selwert op de Buÿr=Rechten gehoorich unde beklemt.

de hooge Sÿt.
Helpen.
Essen.
Haaren.
Nortlaren.
Glimmen
Hemmen & Dillich

De Leege Sÿt.
Middelbert.
Engelbert.
Noordÿck.
Broecke.
Wolde.
Wolfsberge

Des Schulten te wieten.

Toe
Helpen.
Haaren & Nortlaren.
Engelbert.
Broecke.
Wolde.
Noordÿck

Kerck=Voogden Eeth.

Gÿ sweeren dat Gÿ een getrouw Kerckvooght sult weesen over de Kercke unde Kercke Goederen & dat Gÿ dieselve ten besten sult voortsetten, & onderholden de Goederen trouwelÿck bewaaren & ten besten oorbaer anleggen na u beste wie=

Wietenschap ende vermoogen, ende dieselve niet vertijen, beswaaren noch verkoopen buyten nootsaecken, ende buyten Consent uwer medehulperen die daer toe oock wettelijck gesettet ende geeedigot sijn, ock den Amptman wegen Borgemr: ende Raet en den Eijgen Erfden ter plaetsen tijdtlijcks Reeckeninge te doen ende bewijsinge derselver opkomsten ende goederen, tot dat Gij van desen uwen dienst ontslagen wordt, ofte hen tot des Raets wedersegge,

Dat U Godt soo Helpe!

Voormombers Eeth.

Ghij Sweeren dat gij een Voormont sult sijn tot A. ende B. naegelaten Kinderen, en sullen de Kinderen tot den besten leeren ende houden, ende haer goedt trouwlijck verwaaren, ende ten besten oorbaer voortsetten tot der Kinderen behoeff, nae uwen besten wietenschap ende vermoogen, ende der Kinderen goedt niet vertuijsschen ofte verkoopen sullen buyten nootsaeckem ende dat bij Consent des Rechts, ende der Andere Twee Voogden, die dat Recht daer toe gesettet ende geeedigot heeft, ende sullen den selvigen Voogden

den alle Jaer Reeckeninge en bewijsinge
doen van der Kinders goederen, hen ter tijdt
toe sij tot haer Jaren gekoomen sijn, ofte tot
des Rechts wedersegggen.

Dat U Godt soo helpe!

Der Voogden Eeth.

Gij sweeren dat gij Voogden sullen weesen
tot A. en B. Kinderen, en sullen den Kinderen
tot den besten Leeren en holden, en haer goe=
deren trouwelijck mede verwaaren, en ten
besten oorbaer voortsetten tot haer be=
hoeff nae u wietenschap en vermoogen, en
der Kinderen goedt niet vertijen ofte be=
swaaren en sullen buijten nootsaaken
en Consent des Rechts, en dat bij Consent
des voormombers die dat Recht daer toe
gesettet en geledigt heeft, en sullen alle
jaer Reeckeninge en bewijsinge ontfangen
van den voormondt van der Kinderen goet,
hen ter tijdt toe dat sij tot haer jaren
gekoomen sijn, ofte tot des Rechts we=
dersegggen. Dat U Godt soo helpe!

De Richter sal de Tuijgen waer=
schouwen voor Meeneedt.

Aleer de Getuijgen sijn gesworen sal
de Richter

de Richter haer trouwlyck waerschouwen voor meenedt, te wieten, dat sy met haer quade Getuygenissen staen Godt ende Heere verloochenen, ende versmaaden den Name Godts, ende neemen Godt tot een Getuychenisse haerer valsheyt, ende versaeken het Christen Geloove, versaeken Godt ende bedriegen den Richter, die door haer valsche Getuychenissen geeft een quade Sententie, vertoorn haren naesten dat sy haer neemen het haare, behalven dat sy haer Zielen eewichlyck verdoemen, en offeren den Duyvel haer Rechterhandt, ende geeven haer in dat geselschap ende onder de macht der Duyvelen, verlaaten dat Hemelryck ende besitten de Helle, ende worden deelachtich alles quaets ende boses voor alle goet.

Der Tuygen Eeth die sweeren sullen.

Gy sweeren (: Mennonitæ: nemen aen:) dat gy de geheele waerheyt seggen dat men u afvragen sal ofte ongevraecht wieten sonder eenige valsheyt daer in te mengen, daer A. ende B. scheelachtich om syn, nae uwen besten wietenschap:

ende dat

En dat gij daer van Gesien en gehoort
hebben van hem selven ofte van ander
Luyden, en dat niet en sullen
laaten om lief of om leet,
om haet ofte nijt, noch
om gaave ofte
generleij saa:
ken willen
Dat U Godt soo helpe!

Correctie

Anno 1563 den 27. maij tot Correctie,
is van de Raadt niet approbeert ende
Authentijck. vid. Sententien van den
11. martij 1640, tusschen Jochum Sic:
kens nomine uxoris, en de E. Pastor
Bolardus Steckman op midvaster
Hoofding.

Alle die

Correctie.

Alle die gene die sich nae dessen dach willen beklagen, dat hij in uitboelinge, in Coop ofte Wissel van Erfachtige goederen over de ~~half~~ helfte bekoft waer, die sal dat doen binnen 6. weecken nae dat het geschiet is, omme ten naesten dingh te verklaren, ofte sal daer nae niet gehoort worden.

2. Wel nae dessen dach een saacke van den Amptman beroept an de Meente /: practicabel :/ die sal sijn beroepinge vervolgen ten naasten dinge, worde oock verder van de Gemeente beroepen an Borgermr: & Raedt die sal sijn beroepinge vervolgen binnen jaers /: nisi een mandaet van verkortinge is uitgebraeht :/ of wel dat niet doet sal in sijn beroepinge versuijmt ofte versteecken wesen, ten sij saacke het Recht langer uitstal dede, uitgesondert nochtans wat de Gemeente kennet in verklaringe der steens brencke, daer van sal geen beroepinge weesen.

3. Echte luijden die malkander bestaen hebben, die sullen haer tilbare goederen oock alle toegewonnen Goederen wesen

wesen half en half, doch hijlxvoorwaerden hijr in onbekortet.

4. wel nae desen dach eenige naerkoop be= reeden wil, die sal dat doen binnen 6. weecken nae dat de Stock nae Landtrecht geleecht is en nae older gewoonte hem de koop wittich is geworden, ende sal die vervolgen op drie dingen nae older gewoonte, op sulcke voor= waerden en termijnen als de Coop geschiet is beholdelijck dat de drijver sal geholden wesen den verkooper bij sijn ansprake voor de restante termijnen een genoechsame Borge stellen tot eerkentenis des Rechts.

5. Soo jemant eenige erfachtige Goe= deren verpachtede booven XXV Jaren, daer sal men naerkoop van mogen nemen en drijven gelijck van naarkoop geschree= ven staet.

6. Soo wel nae desen dach op den anderen met Recht spreecket daer sich de verweerder te rechte stellet dat sal wesen op kost en ongelijck, te wieten wel de saacke ver= liest sal tot eerkentenisse des Rechts de Kosten betaalen.

7. Item alle uitpendinge sal men den derden penning hooger penden als de schulde beloopt.

Correctie.

8. Wat goederen op Nootlose versettet ofte Verpacht worden, dieselve sal men tot alle tyden met den ontfangen penning weder mogen vryen en lossen.

9. de Gemeente des Gerichts van Selwert begeeren dat Borgemesters en Raadt gelie=ven willen verklaringe te doen dat de Roockpenningen ofte tynspenningen sullen mogen opwoeckeren drie dagen en niet hoo=ger als andere Heeren pachten.

10. Noch begeeren de Gemeente dat Borge=mr: en Raadt willen toelaten, dewyle de 8 persoenen ofte Gesworoen van Appellatien op groote costen en schaaden dickmael om=gedaget worden, mogen gemeten van den Appellant, indien syn Appellatie quaet ge=kent wordt anderhalf ....

11. Item een meyer die tot syn seecker getal van Jaren gehuyrt heeft en syn jaer mals uit syn, daer mede sullen die landen vry syn sonder opsegginge.

12. worde jemant int' Gerichte van Selwert doot geslagen (: daer Godt voor sy :) soo sal den Heeren Brencke daer van weesen XXV. Goltgulden ende de boete 50. goltguld: worde dat Recht en bloet

niet

niet te vredegestelt binnen de tijdt van 6. weecken soo sal men daer over Cloppen ende dat voor moordt houden, behoudelijck konde de handtdadige binnen 6. weecken bewijsen dat hij daer toe gedrongen ende van Noots halven hadde moeten verweeren, soo sal hij van Boete ende breucke vrij weesen, welke ins alles sal staen tot discretij des Rechts

18. Wel den anderen beseericht an sijn Lijff of leeden, hoe dat oock geschieden mach die sal des gekoornden teeringe en meesterloon nae Reedelijckheijt ende geleegenheijt der saacken betaalen, en sal daer toe voor sijn smerte te boete geeven Eens soo veel als de breucke is.

19. Alle Bloetrijsinge gedaen met Kullen Stocken, staaven offe diergelijcke dingen sonder messen, sullen weesen half. 15 marck en de boete 15. marck.

15. Wel den anderen wondinge doet die sal breecken van elkewondinge soo meenich als daer is ~~..~~ XV. marck en eens soo veel toe boete sonder Lemte, volgde daer oock eenige lemte op sal de Boete van de Lemte besonderlijck staen tot discretie des Amptmans met de S. gesworens ende de Breucke half soo veel als voorss: is.

16. Wel

Correctie.

16. Wel den anderen int water stoot welmoets die sal breecken XV. marck.

17. Wel den anderen verwacht tot die sal breecken hondert marck.

18. Wat misdaeden op Kerckhooven gedaen worden daer van sal de boete en breücke dubbelt weesen, in gelijcken van op ge=meene Heeren weegen.

19. Wel nae desen dach misdoet an de geswooren Bijsitters of ander luijden die in Rechtsvorderinge gevijsiht worden, het sij met woorden ofte werken dat sal weesen 100 marck te breücke soo veer hem an lijff of lere met woorden ofte werken misdaen worde.

20. Alle verklaerde Heeren Breücken sal=men betaelen binnen XXI. dagen, nae dat sij verklaert sijn bij XV. marck an te breücke, en dan voor an te penden.

:/: practicabel :/

21. Insgelijcken salt weesen met de acht=richterschappen, als de verkondinge is geschiet ~~et~~.

22. Dit alles te gescheen onverkortet de Gemeente des Gerichtes van Selwert

in alle

in alle haare olde privilegien & vrijheeden,
die sij voor desen dach gehadt hebben.

Item nae Midvastens Springding Ao 1553.
sijn de Amptman ende de gemeene meente
des Gerichtes van Selwert verdragen ende
overeen gekoomen van een Schuldenaer
dwarsnacht te setten met de Onderschult,
den eersten dach is 1/ V. marck te breucke
den anderen dach X marck, de derde dach
XV. marck den Amptman Gebroocken, &
daer nae des vierdes dach soo mach men
des Schuldenaer uitpenden met d' onder=
schulte & Twee Buiren, & van stonden an
de panden weerdeeringen & den wederpartije
volgen laten, & als de uitpendinge geschiet
soo heeft hij noch eens XV. marck gebroocks
die sich penden laet, dit is van magedaas
& verteeringe ende verdient Loon,
bij dachhuijren als met spaaden,
met swaaden offte dierge=
lijcken als bij dach=
Vid 12. 8 obs:/ huijren ver=
dient
worden.

Finis. Jovis.

Jovis den 25. Martij 1647.
synde Midvastens Hoofdingh.

Soo int Gerichte van Delwert de Ed: Moog: H. Heeren Borgemesteren ende Raedt gecompareert de Heer H: Præsiderende Borgemr: Pet: Eyssinge, Raetsheeren Wijfring en van Hulten, ende hebben vermaant als oock versocht wegen de Heeren opgemelt dat de Heer Amptman en Geswooren des Gerichtes van Delwert in dese nieuwe Keur van de Geswoorens door vlytige achtinge wilden gelieven te neemen.

1. Dat in elcke Schultampt een Geswooren behoort te woonen, om reeden, soo emant met de Schulte Quæstie voor Recht mochte hebben dat men alsdan niet nae den naaste Schulte om het Dagement te doen behoeft te loopen, maer het selve van de Geswooren int' Schultampt conde verwaert worden.

2. Dat

2. Dat nu en hiernaemaels regaard mach genoomen worden in de Keur van de Heu=we Geswoorens, dat dieselve onder anderen mede konnen leesen en schrijven, want het dickwijls gebeurt dat in Absentie van de Schutte ofte der selver kranck=heyt ofte andersins een Geswoorden het Dagement ofte Bereedinge moet doen, het welke niet bequamer=lijck kan geschieden van die dewelke niet leesen of schrijven kan.

Op welke Poincten bij de Heer Amptman en Geswoorne des Gerichtes van Gelwert gedelibereert sijnde, hebben geresolveert nu ende tot allen tijden nae dieselve sich te sullen willen re=gulieren: Voorts de Ed: mog: Heeren H: Borgemr: en Raadt voor Haare goede voorsorge, en de H. Heeren Gecommitteer=den voor haer genoomene moeite ten hoogsten bedanckende.

Is nae het scheyden van de Gecom=mitteerde H. Heeren van de Ed: mog: Heeren

Heeren H: Borgemr: en Raadt tot
de Keur der Geswoornen getreeden,
en hebben den Heer Amptman met de
Geswoorens des Gerichtes van Selwert
Willem Alting tot Glimmen, in plaets
van wijlen Jan Leving tot Nortlaren,
met eenparige Stemmen tot Assessor
gekooren.

En volgens genoomene Resolutie
is Heyne Jans tot Westerbroeck, om
dat Hij niet Leesen en schrijven
konde, van sijn Geswooren:
schap geexcuseert, en
voorts in den selfs
plaetse geligeert
Wilte Egberts
tot Wester=
broeck.

Finis.

Register.

Register over 't Selwerder Landtrecht.

A.

Arfenisse.

Register.

Buer willekeur.

Register.

C.

Dadinge

Register.

D.

E.

Eeth.

Register.

Gesworens Bode

Register.

H.

J.

Jechtige Saecken.

Register.

J.

K.

L.

M.

N.

Vogus.

Register.

O.

P.

Posses.

Register.

Q.

R.

S.

Schulten —

Register.

Stocklegginge

Register.

T.

V.

Rejister

W.

Finis.

